

Briselē, 2022. gada 22. decembrī
(OR. en)

16322/22

Starpiestāžu lieta:
2022/0426(COD)

DROIPEN 172
COPEN 466
JAI 1742
FREMP 283
SOC 703
CODEC 2110

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 19. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 732 final
Temats:	Priekšlikums - EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA, ar ko groza Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 732 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 732 *final*

Briselē, 19.12.2022.
COM(2022) 732 final

2022/0426 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA,

**ar ko groza Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu
un cietušo aizsardzību**

{SEC(2022) 445 final} - {SWD(2022) 425 final} - {SWD(2022) 426 final} -
{SWD(2022) 427 final} - {SWD(2022) 428 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Šajā priekšlikumā ir noteikti vairāki pasākumi, lai varētu labāk novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un aizsargāt cietušos saskaņā ar Savienībā spēkā esošo tiesisko regulējumu, proti, Direktīvu 2011/36/ES¹ ("Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva"). Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva nodrošina visaptverošu ES regulējumu attiecībā uz cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu, nosakot minimālos noteikumus noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanai cilvēku tirdzniecības jomā, kā arī ieviešot noteikumus, lai pastiprinātu šā nozieguma novēršanu un no tā cietušo aizsardzību, vienlaikus ņemot vērā dzimumu perspektīvu². Direktīvā ir paredzēti ES kopīgi noteikumi par i) kriminālatbildības piemērošanu cilvēku tirdzniecībai un cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, tostarp nodarījumu, sodu un sankciju definīciju; ii) palīdzību un atbalstu cilvēku tirdzniecības upuriem, kā arī viņu aizsardzību un iii) cilvēku tirdzniecības novēršanu³.

Pieņemot Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu 2011. gada aprīlī, tika īstenots svarīgs pasākums, lai uzlabotu ES centienus novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību, kā arī aizsargāt cietušos. Tas bija ļoti būtiski, lai saskaņotu attiecīgos noteikumus visās dalībvalstīs. Tomēr kopš 2011. gada ir radušās vai kļuvušas nozīmīgas vairākas problēmas. Lai tās risinātu, tiek veikta šī mērķorientētā direktīvas pārskatīšana.

Viena no Komisijas prioritātēm joprojām ir pareiza un pilnīga direktīvas transponēšana, kā arī pilnīga īstenošana. Pēc transponēšanas ziņojuma⁴ pieņemšanas Komisija turpināja sadarbīties ar dalībvalstīm un apņēmās izmantot Līgumos piešķirtās pilnvaras, lai nodrošinātu direktīvas noteikumu pilnīgu transponēšanu un īstenošanu. Izmantojot visaptverošu daudzdisciplīnu pieeju, Komisija pieņēma ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā⁵, kurā ir sīki izklāstīts, ar kādām darbībām paredzēts uzlabot Direktīvas 2011/36/ES attiecīgo noteikumu īstenošanu. Tā nodrošina spēcīgu politisku reakciju nolūkā apkarot cilvēku tirdzniecību — sākot ar novēršanu un cietušo aizsardzību un beidzot ar cilvēku tirgotāju apsūdzēšanu un notiesāšanu.

Ekspluatācijas veidi kopš 2011. gada ir mainījušies. Seksuālā izmantošana un darbaspēka ekspluatācija pastāvīgi ir bijuši galvenie cilvēku tirdzniecības mērķi. Cilvēku tirdzniecība seksuālās izmantošanas nolūkā pastāvīgi ir bijusi visizplatītākais ekspluatācijas veids Eiropas Savienībā, no kā cietusi vairāk nekā puse visu upuru un kas pārsvarā skar sievietes un

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI ([OV L 101](#), 15.4.2011., 1.–11. lpp.).

² Eiropas Komisija, apvienotais izvērtēšanas ceļvedis / sākotnējais ietekmes novērtējums. Atsauce: Ares(2021)4984017 — 5.8.2021. Pieejams šajā [saitē](#).

³ Apsekojums: 38. jautājums, divas valstu kompetentās iestādes (FR, LU), divi valstu ziņotāji (EL, RO), divas tiesībsardzības iestādes (EL, IE), četras citas iestādes (BG, divas no ES, MT), divas pilsoniskās sabiedrības organizācijas (BE, MT).

⁴ Eiropas Komisijas ziņojums "Izvērtējums, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ziņojums sniegts saskaņā ar minētās direktīvas 23. panta 1. punktu", [COM\(2016\) 722 final](#).

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā ([COM\(2021\) 171 final](#), 14.4.2021.).

meitenes⁶. Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkos bija otrs biežākais cilvēku tirdzniecības veids Eiropas Savienībā, cietušo skaitam strauji pieaugot un gandrīz divkārtšojoties pēdējo piecu gadu laikā⁷. Tomēr laika gaitā lielāku nozīmi ir ieguvusi arī cilvēku tirdzniecība citos nolūkos — gan tādiem ekspluatācijas veidiem, kas jau iekļauti Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā (ubagošana, izmantošana noziedzīgās darbībās un orgānu izņemšana), gan arī veidiem, kas tajā nav skaidri minēti (ieskaitot piespiedu laulības un nelikumīgu adopciju). Citi ekspluatācijas nolūki kopā aptver vairāk nekā 10 % no visiem cietušajiem. Šā priekšlikuma mērķis ir paplašināt direktīvā skaidri minēto ekspluatācijas veidu nepilnīgo sarakstu, iekļaujot tajā piespiedu laulības un nelikumīgu adopciju, lai panāktu, ka valstu tiesību sistēmās tiek aptverts lielāks skaits cilvēku tirdzniecības nolūku.

Cilvēku tirgotāji, kuri bieži darbojas organizētās noziedzības satvarā, ir arī mainījuši darbības veidus, kā rezultātā ir palielinājušies cilvēku tirdzniecības draudi. Tehnoloģiju attīstība ļauj cilvēku tirgotājiem vervēt, reklamēt un izmantot cietušos attālināti, kā arī plaši izplatīt ekspluatējošus materiālus tiešsaistē. Šie tehnoloģiskie līdzekļi apgrūtina nozieguma atklāšanu, vainīgo identificēšanu un noziedzīgo nodarījumu izdarīšanai izmantotās naudas un noziedzīgā nodarījuma rezultātā gūtās peļņas izsekošanu. Šā priekšlikuma mērķis ir risināt problēmas, ko rada arvien augošā cilvēku tirdzniecības digitalizācija, un uzlabot krimināltiesisko reakciju uz tehnoloģiju veicinātiem nodarījumiem. Attiecīgās ieinteresētās personas, ieskaitot ES aģentūras, tiesībaizsardzības un tiesu iestādes, starptautiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, īpaši pēdējos gados ir pastiprināti paudušas bažas par to, ka aug to cilvēku tirdzniecības nodarījumu skaits, kas izdarīti vai veicināti, izmantojot informācijas vai komunikācijas tehnoloģijas.

Pašlaik spēkā esošais fakultatīvais sankciju režīms juridiskām personām, kā arī apjoms, kādā tas ir transponēts un tiek piemērots dalībvalstīs, nepietiekami atbilst Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas mērķiem. Šis priekšlikums, joprojām nodrošinot, ka sankcijas ir iedarbīgas, samērīgas un atturošas, tiecas uzlabot krimināltiesisko reakciju uz juridisku personu labā izdarītiem cilvēku tirdzniecības nodarījumiem, aizstājot fakultatīvo sankciju režīmu ar diviem dažādiem obligātajiem režīmiem, ko piemēro attiecībā uz standarta nodarījumiem un nodarījumiem atbildību pastiprinošos apstākļos.

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva ir pieņemta 2011. gadā, iekams vēl nebija pieņemts ES tiesiskais regulējums par līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju. Tāpēc Komisija ierosina atjaunināt atsauci uz līdzekļu meklēšanu, iesaldēšanu, pārvaldību un konfiskāciju, skaidri norādot uz ES noteikumiem šajos jautājumos.

Dalībvalstu agrīnās cietušo identificēšanas un nosūtīšanas praksē joprojām ir jāveic būtiski uzlabojumi gan valsts, gan pārrobežu līmenī. It īpaši — valsts mehānisms cietušo nosūtīšanai vēl nav ieviests visās dalībvalstīs, un dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras šā mehānisma struktūra un darbība. Šā priekšlikuma mērķis ir panākt, ka visas dalībvalstis ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem izveido valsts mehānismu cietušo nosūtīšanai, lai racionalizētu attiecīgo valsts iestāžu darbību un turpinātu saskaņot to struktūras un praksi attiecībā uz cietušo nosūtīšanu uz atbilstošiem palīdzības un atbalsta dienestiem. Tas būs arī pirmais posms ceļā uz to, lai izveidotu Eiropas mehānismu cietušo nosūtīšanai.

⁶ 2019.–2020. gadā 51 % no visiem cietušajiem Eiropas Savienībā tika pārdots seksuālās izmantošanas nolūkos. Starp tiem lielākā daļa bija sieviešu dzimuma pārstāves (88 %), no kurām 73 % bija sievietes un 27 % meitenes. Eiropas Komisijas ziņojums par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību (ceturtais ziņojums), [atsauce tiks pievienota, kad ziņojumu pieņems].

⁷ 2019.–2020. gadā 28 % cietušo Eiropas Savienībā tika pārdoti darbaspēka ekspluatācijas nolūkos, kas ir ievērojams pieaugums salīdzinājumā ar 2017.–2018. gadu (15 %). Turpat.

No jaunākajiem pētījumiem un apspriedēm ar attiecīgajām ieinteresētajām personām iegūtā informācija liecina, ka nav mazinājies pieprasījums, kas veicina cilvēku tirdzniecību, neraugoties uz attiecīgo izglītības, apmācības un izpratnes vairošanas pasākumu bagātīgo klāstu un Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 18. panta 4. punkta transponēšanu vairākās dalībvalstīs. Neskatoties uz visiem daudzu ieinteresēto personu centieniem, joprojām ir pieprasījums pēc seksuālajiem pakalpojumiem un lēta darbaspēka un precēm. Tas, savukārt, veicina cilvēku tirdzniecību seksuālās izmantošanas un darbaspēka ekspluatācijas nolūkos. Šā priekšlikuma mērķis ir panākt turpmāku saskaņotību visās dalībvalstīs, lai samazinātu minēto pieprasījumu. Priekšlikumā arī atzīts, ka krimināltiesiskā reakcija ir tikai daļa no pieprasījuma mazināšanas centieniem un tie arī turpmāk būtu jāpapildina ar izglītības, apmācības un izpratnes vairošanas pasākumiem saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu.

Cilvēku tirdzniecība ir sarežģīts noziegums. Lai to pienācīgi risinātu, ir ļoti svarīgi paļauties uz saskaņotiem un uzticamiem datiem. Aplēses liecina, ka tāpat kā citās noziedzības jomās par daudziem cilvēku tirdzniecības gadījumiem netiek ziņots. Tas ir viens no faktoriem, kas traucē pilnībā saprast cilvēku tirdzniecības apjomu Eiropas Savienībā. Turklāt datu vākšanā par ziņotajiem gadījumiem ir novēroti būtiski trūkumi, un Komisijas apkopotā statistika tiek publicēta ar ievērojamu kavēšanos pēc pārskata perioda beigām. Šā priekšlikuma mērķis ir pieprasīt dalībvalstīm vākt datus par cilvēku tirdzniecību un iesniegt tos Komisijai katru gadu, kā arī vēl vairāk saskaņot datu vākšanu, lai uzlabotu tās kvalitāti un paātrinātu datu pārskatu publicēšanu.

- **Saskanība ar spēkā esošajiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva tika pieņemta 2011. gada 15. aprīlī. Kopš tā laika direktīva nav ne grozīta, ne pārskatīta. 2020. gada jūlija Drošības savienības stratēģijā⁸ ir atzītas problēmas, kas saistītas ar cilvēku tirdzniecības identificēšanu un kriminālvajāšanu un notiesāšanu par to, un ar to ir izziņota jauna visaptveroša pieeja šā nozieguma apkarošanai. ES Stratēģijā cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā ir uzsvērts, ka viena no Komisijas prioritātēm joprojām ir Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas pilnīga transponēšana un pilnīga īstenošana. Stratēģijā ir pausts aicinājums izvērtēt direktīvas īstenošanu un vajadzības gadījumā to pārskatīt, pamatojoties uz izvērtējuma rezultātiem.

Šajā priekšlikumā iekļautie leģislatīvie pasākumi un to papildinošie neleģislatīvie pasākumi pilnībā atbilst stratēģijas prioritātēm: pieprasījuma, kas veicina cilvēku tirdzniecību, samazināšana; noziedzīgās darbības modeļa likvidēšana cietušo ekspluatācijas apturēšanas nolūkā; aizsardzība, atbalsts un iespēju nodrošināšana cietušajiem, jo īpaši sievietēm un bērniem; un pievēršanās noziegumu starptautiskajai dimensijai. Ierosinātie grozījumi attiecas uz konkrētiem jautājumiem. To mērķis ir uzlabot cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas un šādos noziegumos cietušo aizsardzības regulējuma efektivitāti, un grozījumi tika izstrādāti saskaņoti, lai papildinātu regulējumu.

Šajā priekšlikumā ir paredzēti noteikumi, kas balstās uz dalībvalstu pieredzi, ko tās guvušas, transponējot un īstenojot Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu. Tajā aplūkotas kopš 2011. gada notikušās norises un jaunākās novērotās tendences cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, ņemot vērā plaša ieinteresēto personu loka formulētos priekšlikumus par veicamajiem uzlabojumiem. Tādējādi šis priekšlikums ir jāuztver kā satvars, kam vajadzētu palīdzēt atjaunināt dalībvalstu tiesību sistēmas, kā arī tās labāk sagatavot pašreizējo problēmu risināšanai.

⁸ COM(2020) 605 final.

Priekšlikumā ir ņemti vērā secinājumi, ko Komisija izklāstījusi divgadu ziņojumos par panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 19. un 20. pantu. Tajā ir izmantota informācija, kas gūta no sanāksmēm, kuras rīkoja ES valstu ziņotāju un līdzvērtīgu mehānismu tīkls cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā un ES pilsoniskās sabiedrības platforma cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, sanāksmēm ar ES aģentūrām, Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas izvērtējuma⁹ un ietekmes novērtējuma¹⁰, kā arī daudzām konferencēm, sanāksmēm un informācijas apmaiņām ar attiecīgajām ieinteresētajām personām. Ierosinātajos grozījumos ņemti vērā arī attiecīgi pastāvošie pētījumi un ziņojumi, ko publicējušas reģionālas un starptautiskas organizācijas.

Šis priekšlikums atspoguļo Komisijas apņemšanos cieši uzraudzīt Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas transponēšanas pareizību un pilnīgumu un to valsts tiesību aktu iedarbīgumu, ar kuriem tā tiek transponēta. Komisija izmantos informāciju, ko dalībvalstis būs nosūtījušas pēc direktīvas transponēšanas. Komisija uzraudzīs, kā ir transponēti jaunie noteikumi par piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzinātu izmantošanu un kāda ir attiecīgo valsts tiesību aktu ietekme. [*Piecu gadu laikā pēc transponēšanas termiņa*] Komisija iesniegs Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā izvērtēts, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu jaunus noteikumus, un kāda ir šo pasākumu ietekme.

Šis priekšlikums pilnībā atbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas 2000. gada Protokolam par cilvēku tirdzniecības, jo sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to, kas papildina Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību, kuras līgumslēdzējas puses ir arī Eiropas Savienība un visas tās dalībvalstis.

• **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas izvērtējumā konstatēts, ka šis tiesību instruments ir saskaņots ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem. Ierosinātie grozījumi atbilst arī Savienības politikas mērķiem un it īpaši:

- regulējumam, kas reglamentē noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības standartus, it īpaši Direktīvai 2012/29/ES¹¹,
- regulējumam attiecībā uz sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, it īpaši Direktīvai 2009/52/EK¹²,
- regulējumam, kas reglamentē uzturēšanās atļauju izdošanu tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, it īpaši Padomes Direktīvai 2004/81/EK¹³,

⁹ SWD(2022) 427.

¹⁰ SWD(2022) 425.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI ([OV L 315](#), 14.11.2012., 57.–73. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/52/EK (2009. gada 18. jūnijs), ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi ([OV L 168](#), 30.6.2009., 24.–32. lpp.).

¹³ Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas

- krimināltiesību regulējumam par seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, it īpaši Direktīvai 2011/93/ES¹⁴, kā arī regulējumam seksuālās vardarbības pret bērniem apkarošanas jomā, kas noteikts Regulā (ES) XXXX/YYY [*priekšlikums regulai, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai*]¹⁵,
- regulējumam par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju, it īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai (ES) XX/YY [*priekšlikums direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju*]¹⁶.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Ar šo priekšlikumu groza Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu. Tāpēc tas ir balstīts uz LESD 82. panta 2. punktu un 83. panta 1. punktu, kas ir grozītā akta juridiskais pamats.

• Subsidiaritāte

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteiktajiem subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem dalībvalstis nevar pietiekami sasniegt šā priekšlikuma mērķus, un tādēļ tos labāk var sasniegt Savienības līmenī. Saskaņā ar LESD 83. panta 1. punktu un Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas spēkā esošajiem noteikumiem dalībvalstīm ir tiesības pieņemt vai paturēt pasākumus, kas ir stingrāki par Savienības tiesību aktos noteiktajiem.

Spēkā esošais tiesiskais regulējums par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību tika izveidots Savienības līmenī — vispirms ar Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI¹⁷ un pēc tam ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu. Ja dalībvalstis rīkojas autonomi, nav iespējams panākt pašreizējā regulējuma uzlabojumus. Šā priekšlikuma ietekmes novērtējuma kontekstā tika veikta rūpīga subsidiaritātes pārbaude. Cilvēku tirdzniecības pārrobežu dimensija attiecas uz cietušo valstspiederību un noziegumu veicēju noziedzīgo tīklu darbības veidiem. Izvērtējuma kontekstā savāktie dati liecina, ka 43 % no upuriem Eiropas Savienībā bija kādas ārpussavienības valsts pilsoņi, kurus bieži tirgo trešo valstu valstspiederīgie. Pārrobežu dimensiju atspoguļo arī Eiropola atbalstīto operāciju un rīcības dienu skaita pieaugums, kā arī tas, ka kopš 2015. gada par vairāk nekā 50 % palielinājies *Eurojust* reģistrēto cilvēku tirdzniecības lietu skaits. Dažādās dalībvalstīs un/vai ārpussavienības valstīs var notikt dažādi cilvēku tirdzniecības nodarījumu elementi. Lai uzlabotu reakciju uz noziedzīgām darbībām, pārrobežu tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbībā ir nepieciešama attiecīgo valstu tiesību aktu saskaņotība un sistemātiska apmaiņa ar labu praksi. Attiecīgi pārrobežu sadarbība arvien vairāk balstās uz kopīgiem ES noteikumiem dažādās noziedzības jomās, un tiem arī turpmāk būtu jāaptver cilvēku tirdzniecības jautājumi.

ES rīcību attaisno arī noziedzības tiešsaistes dimensijas aizvien augošā nozīme. Internets,

veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, [OV L 261](#), 6.8.2004., 19.–23. lpp.

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/93/ES (2011. gada 13. decembris) par seksuālās vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI ([OV L 335](#), 17.12.2011., 1.–14. lpp.).

¹⁵ COM(2022) 209.

¹⁶ COM(2022) 245.

¹⁷ Padomes Pamatlēmums 2002/629/TI (2002. gada 19. jūlijs) par cilvēku tirdzniecības apkarošanu ([OV L 203](#), 1.8.2002., 1.–4. lpp.).

sociālie mediji un tiešsaistes platformas cilvēku tirgotājiem sniedz iespēju vervēt, kontrolēt, transportēt un ekspluatēt cietušos, pārvietot peļņu un sasniegt lietotājus visā pasaulē, nešķērsojot robežas un slēpjoties aiz ekrāna. Savienības līmeņa rīcība ļauj dalībvalstu tiesībsargāšanas iestādēm izmeklēt tehnoloģiju veicinātus nodarījumus un saukt pie kriminālatbildības par tiem iedarbīgāk, apmainoties ar informāciju un paraugpraksi, arī attiecībā uz digitālo pierādījumu vākšanu un finanšu izmeklēšanu.

- **Proporcionalitāte**

Ierosinātie grozījumi ietver tikai to, kas nepieciešams, lai stiprinātu ES regulējumu par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību. Tie neparedz neko tādu, kas nebūtu vajadzīgs minēto mērķu sasniegšanai. Priekšlikuma pamatā ir jau spēkā esošie noteikumi, kas atbilst proporcionalitātes principam. Pievienotajā ietekmes novērtējumā ir sniegts detalizēts apraksts par alternatīviem pasākumiem, kurus būtu bijis iespējams veikt, lai sasniegtu šā priekšlikuma mērķus.

Lai vērstos pret ekspluatācijas veidiem, kas pašlaik nav skaidri minēti Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā, ir ierosināts papildināt direktīvu ar skaidriem noteikumiem attiecībā uz piespiedu laulībām un nelikumīgu adopciju. Var uzskatīt, ka šo direktīvas apsvērumos jau minēto ekspluatācijas veidu pievienošana direktīvai, kā tas ierosināts, ir samērīga reakcija uz faktu, ka ir pieaugusi tās cilvēku tirdzniecības daļa, kas veikta citos nolūkos, nevis seksuālajai izmantošanai un darbaspēka ekspluatācijai.

Noziedzības tiešsaistes dimensija jau ir netieši ietverta pašreizējos Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas noteikumos, kuros nav šķērsuma starp tiešsaistē vai bezsaistē izdarītiem nodarījumiem. Ierosināts skaidri norādīt, ka cilvēku tirdzniecības nodarījumu tīšās darbībās, līdzekļos un mērķos būtu jāietver arī darbības, kas izdarītas, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Šā grozījuma mērķis ir pastiprināt krimināltiesisko reakciju uz vienu no nopietnākajām pārmaiņām, kas radusies šīs noziedzības jomas radīto apdraudējumu kopainā kopš direktīvas pieņemšanas. Sodu apmērs paliks tāds pats kā par standarta nodarījumiem, kaut arī dalībvalstīm nav liegts pieņemt stingrāku režīmu.

Attiecībā uz sankcijām juridiskajām personām, tiek ierosināts noteikt obligātu sankciju režīmu par standarta nodarījumiem, paredzot atņemt tiesības uz valsts palīdzību, atbalstu vai subsīdijām, kā arī uz laiku vai pastāvīgi slēgt uzņēmumus, kas izmantoti nodarījuma izdarīšanā. Šīs sankcijas ir ietvertas fakultatīvajā režīmā pašreizējā Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā. Par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem atbildību pastiprina 4. panta 2. punktā minētie apstākļi, ir noteikts cits obligāts sankciju režīms, kas paredz uz laiku vai pastāvīgi aizliegt veikt komercdarbību, pakļaut tiesas uzraudzībai vai likvidēt ar tiesas lēmumu. Šīs sankcijas arī ietilpa pašreizējās Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas fakultatīvajā sankciju režīmā, ko piemēro juridiskām personām. Šie pasākumi ļauj stiprināt tiesu reakciju uz juridisku personu izdarītiem cilvēku tirdzniecības nodarījumiem, vienlaikus pieņemot sankcijām samērīgu pieeju, kā pamatā ir visu pasākumu obligāta transponēšana, bet kas paredz arī to, ka nodarījumiem atbildību pastiprinošos apstākļos tiek piemērotas stingrākas sankcijas nekā tās, kas paredzētas par standarta nodarījumiem.

Formālu valsts mehānismu cietušo nosūtīšanai izveide ar valsts normatīvajiem un administratīvajiem aktiem tiek uzskatīta par minimālu pasākumu, ar ko veicināt identificēto cietušo nosūtīšanu, jo tā pamatā ir iepriekš pastāvošais pienākums saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 11. panta 4. punktu, kas paredz, ka dalībvalstīm jāizveido atbilstīgi mehānismi, ar kuriem agrīni identificētu upurus un sniegtu viņiem palīdzību un atbalstu, sadarbojoties ar attiecīgām atbalsta organizācijām. Mehānismi cietušo nosūtīšanai ir

jāizveido formāli tādēļ, lai veicinātu agrīnu identificēšanu un tūlītēju nosūtīšanu uz palīdzības un atbalsta dienestiem. Lai palielinātu šā pasākuma iedarbīgumu, dalībvalstīm ir jāieceļ valsts kontaktpunkti, kas ir atbildīgi par kompetento dienestu noteikšanu un cietušo nosūtīšanas koordinēšanu valsts un ES līmenī.

Grozījums, kas par noziedzīgu nodarījumu nosaka tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir cilvēku tirdzniecības nodarījuma upuris (t. i., piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzināta izmantošana), ir samērīgs leģislatīvs pasākums, kura mērķis ir iedarbīgāk novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību, mazinot pieprasījumu saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas mērķiem. Dalībvalstis joprojām var pieņemt stingrākas pieejas attiecībā uz piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu izmantošanu, vienlaikus ņemot vērā, ka pieprasījuma samazināšanas pasākumi neaprobežojas tikai ar krimināltiesisko reakciju, bet ietver arī neleģislatīvus pasākumus saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu, proti, izglītību, apmācību, informācijas un izpratnes vairošanas kampaņas, pētniecības un izglītības programmas.

Prasība par ikgadēju datu vākšanu ir minimālais pasākums, kura mērķis ir uzlabot informācijas un statistikas datu vākšanu valstu un visas Savienības līmenī. Šis pasākums sāksimāt pārskata periodus no diviem gadiem līdz vienam gadam un nodrošinātu aktuālu uzraudzību, ko nekavē laika intervāls no datu vākšanas pārskata perioda beigām līdz ziņojuma publicēšanas brīdim (pašlaik tie ir divi gadi). Grozījumā iekļautās minimālās datu vākšanas kategorijas atbilst tām, kuras Komisija pašlaik vāc reizi divos gados.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Šis priekšlikums ir Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas grozījums, tādējādi — direktīva.

Nevar izmantot nekādus alternatīvus leģislatīvus vai darbības līdzekļus, lai sasniegtu šā priekšlikuma mērķus — uzlabot pastāvošo regulējumu, lai varētu novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un aizsargāt šādos noziegumos cietušos.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **Ex post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Komisija veica Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas izvērtēšanu, kas bija viens no galvenajiem uzdevumiem, kurus paredzēja ES Stratēģija cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā¹⁸. Izvērtējuma pamatā ir *Eurostat* apkopotie dati par 2013.–2020. gadu, ziņojums par Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas transponēšanu valstu līmenī un īstenošanu dalībvalstīs, atklātā sabiedriskā apspriešana, informācijas apmaiņa ar ES aģentūrām, dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, kā arī ziņojumi un dokumenti, ko publicējušas vai iesniegušas starptautiskas un reģionālas organizācijas.

Izvērtējumā konstatēts, ka Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva ir bijusi iedarbīga cilvēku tirdzniecības novēršanā un apkarošanā, kā arī šajā noziegumā cietušo aizsardzības uzlabošanā. Tika arī konstatēts, ka direktīva ir bijusi efektīva sniegto ieguvumu ziņā salīdzinājumā ar izmaksām, kas saistītas ar tās pieņemšanu, transponēšanu un īstenošanu. To

¹⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā ([COM\(2021\) 171 final](#), 14.4.2021.).

uzskatīja par saskaņotu ar visām attiecīgajām ES un starptautiskajām darbībām. Izvērtējumā tika uzsvērtā ES pievienotā vērtība pārrobežu sadarbības uzlabošanā, tostarp sadarbības ar ES aģentūrām uzlabošanā. Direktīvas mērķi joprojām ir būtiski, tomēr ir jāpievēršas vēl citām problēmām un norisēm.

Izvērtējumā tika atzīmēts, ka vairākas norises kopš direktīvas pieņemšanas ir būtiski ietekmējušas cilvēku tirdzniecības kopainu. Tehnoloģiskie sasniegumi un sociālo mediju paplašināšanās ir radījusi jaunas iespējas cilvēku tirgotājiem vervēt upurus tiešsaistē, kontrolēt tos no attāluma un sasniegt plašu lietotāju auditoriju, izplatot ekspluatējošus materiālus visā pasaulē. Covid-19 pandēmijas un enerģētikas krīzes izraisītā ekonomikas lejupslīde varētu palielināt pieprasījumu pēc lēta darbaspēka un seksuālajiem pakalpojumiem, un tas veicina darbaspēka ekspluatāciju un seksuālo izmantošanu. Kari, īpaši Krievijas militārā agresija pret Ukrainu, palielina cilvēku tirgotāju iespējas izmantot cilvēku, jo īpaši no savas valsts bēgošo sievietes un bērnu, neaizsargātību.

Sakarā ar šīm jaunajām norisēm izvērtējumā tika noteiktas jomas, kurās nepieciešams uzlabot tiesisko regulējumu. Tas paredz pievērsties ekspluatācijas veidiem, kas nav skaidri minēti Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā, pievērsties nozieguma tiešsaistes dimensijai, pastiprināt krimināltiesisko reakciju uz juridisku personu izdarītiem nodarījumiem un uzlabot pieprasījuma samazināšanu, cietušo agrīnu identificēšanu un datu vākšanu.

• **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Migrācijas un iekšlietu ĢD (*HOME* ĢD) publicēja ar šo iniciatīvu saistīto apvienoto izvērtēšanas ceļvedi un sākotnējo ietekmes novērtējumu Komisijas tīmekļa lapā “Izsakiet viedokli”¹⁹, kur par tiem varēja izteikt viedokli no 2021. gada 5. augusta līdz 2021. gada 16. septembrim. Komisija saņēma atsauksmes no 36 ieinteresētajām personām.

Komisijas mērķis ir nodrošināt plašu ieinteresēto personu līdzdalību visā šīs iniciatīvas politikas ciklā, veicot vairākas selektīvas apspriešanās (divpusēja saziņa, tikšanās ar ieinteresētajām personām, rakstiskas apspriedes). Tika rīkotas apspriedes ar dalībvalstīm un valstu iestāžu pārstāvjiem, arī saistībā ar ES valstu ziņotāju un līdzvērtīgu mehānismu tīklu cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā; Eiropas Parlamenta pārstāvjiem; ES aģentūrām, it īpaši Eiropas Savienības Aģentūru tiesībsardzības sadarbībai (Eiropols), Eiropas Savienības Aģentūru tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*), Eiropas Savienības Tiesībsardzības apmācības aģentūru (*CEPOL*), Pamattiesību aģentūru (*FRA*), Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru (*EUAA*), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (*Frontex*), Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu (*EIGE*) un Eiropas Darba iestādi (*ELA*); pārstāvjiem no attiecīgām reģionālajām un starptautiskajām organizācijām, kas darbojas cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā; pārstāvjiem no pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, arī saistībā ar ES pilsoniskās sabiedrības platformu cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā.

Komisija arī veica sabiedrisko apspriešanu, lai apkopotu informāciju, pierādījumus un viedokļus par jautājumiem, kas saistīti ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas īstenošanu un izvērtēšanu. Datu vākšanai izmantoja aptaujas anketu par Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas izvērtējumu un iespējamo pārskatīšanu. Tika saņemtas 124 atbildes, kā arī 75 neatkarīgi iesniegtas atsauksmes.

¹⁹ [Cīņa pret cilvēku tirdzniecību — ES noteikumu pārskatīšana \(europa.eu\).](https://europa.eu/citizensurvey/)

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Šis priekšlikums ir balstīts uz pierādījumiem, kas savākti izvērtēšanā un ietekmes novērtēšanā, ieskaitot apspriešanos ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm un ekspertiem cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā. Apspriešanās piedalījās valstu ziņotāji un līdzvērtīgi mehānismi, tiesībsardzības un tiesu iestādes, valstu iestādes, kas atbild par sociālajiem pakalpojumiem, ES aģentūras, starptautiskās organizācijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, darba devēju asociācijas un eksperti, arī no akadēmiskajām aprindām.

Priekšlikumā ir ņemta vērā attiecīgā informācijas apmaiņa un reģionālo un starptautisko organizāciju, kā arī nevalstisko organizāciju, kas darbojas cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, veikto pētījumu rezultāti, kā minēts visā paskaidrojuma rakstā²⁰.

- **Ietekmes novērtējums**

Šim priekšlikumam pievienotā ietekmes novērtējuma pamatā ir Komisijas veiktās izvērtēšanas secinājumi. Tajā ir izskatīti šādi risinājumi:

- nelegislatīvu pasākumu kopums, kas sniegtu turpmāku atbalstu dalībvalstīm Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas īstenošanā un palīdzētu stiprināt ES tiesisko un politikas regulējumu cīņā pret cilvēku tirdzniecību. Šeit, pamatojoties uz ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā, ietilpst zināšanu un zinātības centra izveide; rīcība ar mērķi stiprināt sadarbību ar tehnoloģiju uzņēmumiem, arī sociālo mediju platformām; cilvēku tirdzniecības apkarošanā specializējušos prokuroru fokusa grupas izveide; ES mēroga izpratnes vairošanas kampaņas organizēšana,
- legislatīvu izmaiņu kopums, ar ko modernizētu Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu, lai labāk risinātu problēmas, kas kļuvušas nozīmīgākas kopš tās pieņemšanas. Ar šo būtu paredzēts pievērsties šā nozieguma tiešsaistes dimensijai; iekļaut definīcijā jaunus ekspluatācijas veidus; stiprināt sankciju režīmu pret juridiskajām personām un tiesisko regulējumu attiecībā uz kriminālatbildību par piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu izmantošanu; ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem izveidot formālus valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai un iecelt valstu kontaktpunktus cietušo nosūtīšanai; pieprasīt dalībvalstīm iekļaut normatīvajos aktos nodarījumu, kas attiecas uz cilvēku tirdzniecības upuriem pieprasīto pakalpojumu izmantošanu; pieprasīt dalībvalstīm katru gadu vākt un iesniegt datus par cilvēku tirdzniecības rādītājiem,
- kopums, kurā apvienoti iepriekš minētie nelegislatīvie un legislatīvie pasākumi.

Ietekmes novērtējumā konstatēts, ka trešais risinājums — legislatīvu un nelegislatīvu pasākumu kopums — uzlabotu pašreizējo regulējumu iedarbīgāk nekā tikai viena tipa pasākumi.

Lai pastiprinātu krimināltiesisko reakciju uz cilvēku tirdzniecību, arī pārrobežu kontekstā, ir noteikti trīs legislatīvi pasākumi: i) direktīvā skaidri pievērsties tiešsaistes dimensijai; ii) ekspluatācijas veidu sarakstā sniegt skaidru atsauci uz piespiedu laulībām un nelikumīgu adopciju; iii) ieviest divus obligātus sankciju režīmus juridiskām personām: vienu par standarta nodarījumiem un otru par nodarījumiem atbildību pastiprinošos apstākļos. Tika

²⁰ Komisija arī pasūtīja pētījumu, lai pamatotu Direktīvas par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību izvērtējumu, kā arī ietekmes novērtējumu tiesību akta priekšlikumam par šo tēmu. Šo pētījumu veica ārējie konsultanti laikposmā no 2021. gada 27. oktobra līdz 2022. gada 21. jūlijam.

noteikti arī šādi nelegislatīvi pasākumi: i) veicināt sadarbību starp Komisiju un interneta uzņēmumiem ES Interneta forumā; ii) izveidot cilvēku tirdzniecības apkarošanā specializējušos prokuroru fokusa grupu.

Legislatīvais pasākums, kas ir noteikts, lai nodrošinātu, ka cilvēku tirdzniecības upuri saņem piemērotu palīdzību, atbalstu un aizsardzību, attiecas uz prasību dalībvalstīm izveidot formālus valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai un izveidot valstu kontaktpunktus cietušo nosūtīšanai uz atbilstošiem palīdzības, atbalsta un aizsardzības dienestiem. To papildina nelegislatīvs pasākums — izstrādāt pamatnostādnes par minimālajām prasībām attiecībā uz valstu mehānismiem cietušo nosūtīšanai.

Legislatīvais pasākums, kas noteikts, lai samazinātu pieprasījumu pēc pakalpojumiem, kuri veicina visu veidu ekspluatāciju, ir atzīt par noziedzīgu nodarījumu tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir cilvēku tirdzniecības upuris. Saskaņā ar visaptverošu pieeju pieprasījuma samazināšanai to papildinās ar nelegislatīvu pasākumu — ES mēroga izpratnes vairošanas kampaņu, kuras mērķis ir novērst pieprasījumu, kas veicina cilvēku tirdzniecību.

Legislatīvais pasākums, kas noteikts attiecībā uz horizontālo mērķi nodrošināt pienācīgu novēšanu un atklāšanu, kā arī uzlabot cilvēku tirdzniecības uzraudzību ES, paredz ikgadēju datu vākšanu par cilvēku tirdzniecību. To papildina divi nelegislatīvi pasākumi: i) izstrādāt pamatnostādnes attiecībā uz datu vākšanu par cilvēku tirdzniecību ES; ii) izveidot zināšanu un zinātnības centru cilvēku tirdzniecības apkarošanai.

Iepriekš izklāstītā vēlamā risinājuma mērķis ir uzlabot dalībvalstu spēju iedarbīgāk apkarot cilvēku tirdzniecību, it īpaši saistībā ar draudiem un tendencēm, kas radušies vai mainījušies kopš Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas pieņemšanas. Paredzams, ka šajā grozījumā iekļautie kopīgie un saskaņotie noteikumi uzlabos pārrobežu sadarbību izmeklēšanā, kriminālvajāšanā un palīdzības un atbalsta sniegšanā cilvēku tirdzniecības nodarījumos cietušajiem. Tiesību akta grozījumus papildinošo nelegislatīvo pasākumu mērķis ir sniegt turpmāku atbalstu dalībvalstīm šīs direktīvas un ES Stratēģijas cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā īstenošanā.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Saskaņā ar Komisijas Normatīvās atbilstības un izpildes programmu (*REFIT*) visām iniciatīvām, kuru mērķis ir pārskatīt spēkā esošus ES tiesību aktus, vajadzētu būt vērstām uz to, lai vienkāršotu un efektīvāk sasniegtu noteiktos politikas mērķus (t. i., samazinot nevajadzīgās regulatīvās izmaksas un administratīvo slogu dalībvalstīm). Ietekmes novērtējumā secināts, ka ierosinātajā direktīvā noteiktie pasākumi radītu ierobežotu slogu, ko atsvērtu ierosināto pasākumu pozitīvā ietekme.

Ierosināto mērķorientēto direktīvas grozījumu mērķis ir uzlabot dalībvalstu spēju efektīvāk cīnīties pret cilvēku tirdzniecību, it īpaši saistībā ar draudiem un tendencēm, kas radušies un mainījušies kopš direktīvas pieņemšanas. Iniciatīva vēl vairāk saskaņos visu dalībvalstu tiesiskā regulējuma kopainu attiecībā uz cilvēku tirdzniecību. Paredzams, ka jaunie noteikumi uzlabos pārrobežu sadarbību saistībā ar izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, kā arī palīdzības un atbalsta sniegšanu cietušajiem.

- **Pamattiesības**

Līguma par Eiropas Savienību 6. panta 1. punktā ir noteikts, ka Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti Pamattiesību hartā. Hartas 5. pants skaidri aizliedz

verdzību, piespiedu darbu un cilvēku tirdzniecību.

Ierosinātajos pasākumos ietilpst tiesību normas, kas paredzētas, lai pienācīgi reaģētu uz riskiem, kuri saistīti ar šo noziegumu, atbalstītu un aizsargātu cietušos un viņiem palīdzētu. Skaidrās citu ekspluatācijas veidu ieļaušanas un uz šā nozieguma starptautisko dimensiju attiecināmo noteikumu, sankciju režīma juridiskajām personām un kriminālatbildības par piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzinātu izmantošanu paredzēšanas mērķis ir apkarot cilvēku tirdzniecību iedarbīgāk. Šos noteikumus paredzēts ieviest un valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai paredzēts formalizēt ar mērķi paplašināt cilvēku tirdzniecībā cietušo aizsardzību. Cietušo aizsardzība ietekmē citas pamattiesības, piemēram, cilvēka cieņas aizsardzību, tiesības uz personas neaizskaramību, spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegumu, kā arī tiesības uz brīvību un drošību.

Leģislatīvie pasākumi tika pienācīgi analizēti un novērtēti pozitīvi, arī ņemot vērā bērna tiesības, bērnu darba aizliegumu, personu ar invaliditāti tiesības, tiesības uz patvērumu, aizsardzību pret pārvietošanu, izraidīšanu vai izdošanu, nediskriminācijas principu, kā arī sieviešu un vīriešu līdztiesību.

Noteikumi, ar ko ievieš jaunus nodarījumus vai sankcijas vai groza nozieguma definīciju, tika rūpīgi analizēti, ņemot vērā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un uz taisnīgu tiesu, nevainīguma prezumpciju un tiesības uz aizstāvību, noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības un samērīguma principus, kā arī tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Šim priekšlikumam nav ietekmes uz Savienības budžetu.

5. CITI ELEMENTI

• Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība

Saskaņā ar šā priekšlikuma 2. pantu dalībvalstīm ir jāievieš normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai panāktu tai atbilstību ne vēlāk kā *[divus gadus pēc direktīvas stāšanās spēkā]*, un jāpaziņo Komisijai šo noteikumu teksts.

Komisija uzraudzīs un izvērtēs šā priekšlikuma ietekmi, izmantojot mehānismus, kas jau darbojas saskaņā ar pašreizējo direktīvu. Direktīvas 19. pantā noteiktie valstu ziņotāju un līdzvērtīgu mehānismu uzdevumi paliktu tādi paši: pret cilvēku tirdzniecību vērstu pasākumu rezultātu novērtēšana, arī statistikas apkopošana ciešā sadarbībā ar attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas šajā jomā, un ziņojumu sniegšana ES koordinātoram cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā saistībā ar ziņojumiem, ko Komisija reizi divos gados sniedz par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību. Uzdevumos ietilptu arī šīs iniciatīvas ietekmes uzraudzība un izvērtēšana.

Komisija turpinās reizi divos gados rīkot sanāksmes valstu ziņotāju tīklam un ES pilsoniskās sabiedrības platformai cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, kā arī sanāksmes ar ES aģentūrām, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecības apkarošanu. Šī informācijas apmaiņa arī veicinās uzraudzības un izvērtēšanas darbu.

Ar šo priekšlikumu tiek ieviesti jauni “nodarījumi, kas saistīti ar tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir ar cilvēku

tirdzniecību saistīta nodarījuma upuris”. Saskaņā ar ierosināto 23. panta 3. punktu Komisijai ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums, kurā izvērtēts, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu jaunus noteikumus, un kāda ir šo pasākumu ietekme.

- **Skaidrojošie dokumenti**

Lai nodrošinātu šīs direktīvas pienācīgu īstenošanu, būs vajadzīgs skaidrojošs dokuments, piemēram, atbilstības tabulu veidā, kā noteikts Tiesas spriedumā lietā C-543/17. Tiesību akti, ar kuriem transponē Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu, reti aprobežojas ar vienu vienīgu tiesību aktu, jo noteikumus bieži iekļauj dažādos valsts instrumentos. Šā iemesla dēļ ir nepieciešams, ka dalībvalstis iesniedz skaidrojošu dokumentu, kurā Komisijai paziņota to noteikumu redakcija, kas pieņemti, lai transponētu šo direktīvu, un paskaidrota šo noteikumu mijiedarbība ar noteikumiem, kas pieņemti, lai transponētu Direktīvu 2011/36/ES, un ar noteikumiem, uz kuriem attiecas citi attiecīgi Savienības politikas virzieni, kas minēti šā tiesību akta memoranda 1. iedaļā.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas grozījumi ir vērsti uz šādiem jautājumiem.

- a) Iekļaut minimālo ekspluatācijas veidu sarakstā piespiedu laulības kā konkrētu vardarbības veidu pret sievietēm un meitenēm un nelikumīgu adopciju

Pašlaik 2. panta 3. punktā ir iekļauts nepilnīgs ekspluatācijas veidu saraksts, kas ietver personu iesaistīšanu prostitūcijā vai citus seksuālās izmantošanas veidus, piespiešanu veikt darbu vai sniegt pakalpojumus, ieskaitot ubagošanu, turēšanu verdzībā vai darbības, kas līdzinās turēšanai verdzībā, kalpību, izmantošanu noziedzīgās darbībās vai orgānu izņemšanu.

Apkopotie dati liecina, ka to cilvēku tirdzniecības nodarījumu daļa, kas izdarīti citos nolūkos, nevis seksuālai izmantošanai un darbaspēka ekspluatācijai, kopš direktīvas pieņemšanas ir pastāvīgi augusi — 2020. gadā tie aptvēra 11 % no visiem cietušajiem Eiropas Savienībā. Turklāt, lai gan 2. panta 3. punktā iekļautais saraksts nav pilnīgs, jo tajā ir ietverti “minimālie” ekspluatācijas veidi, un neskatoties uz to, ka 11. apsvērumā ir precizēts, ka definīcija attiecas uz cilvēku tirdzniecību arī citos nolūkos, piemēram, nelikumīgai adopcijai vai piespiedu laulībām, dalībvalstīm bija tendence ierobežot šā noteikuma transponēšanu, minot vienīgi 2. panta 3. punktā skaidri ietvertos ekspluatācijas veidus.

Nemot vērā datus, kas savākti par cilvēku tirdzniecību citos nolūkos, nevis seksuālai izmantošanai un darbaspēka ekspluatācijai, Komisija ierosina 2. panta 3. punkta nepilnīgajā ekspluatācijas veidu sarakstā skaidri iekļaut piespiedu laulības un nelikumīgu adopciju. Tas sniegs dalībvalstu tiesību sistēmām, kā arī valstu tiesībsardzības un tiesu iestādēm labākas iespējas iedarbīgi cīnīties pret cilvēku tirdzniecību, kas veikta šo divu ekspluatācijas veidu nolūkā.

- b) Direktīvā skaidri sniegt atsauci uz tiešsaistes dimensiju

Direktīvā definētie cilvēku tirdzniecības nodarījumu elementi ietver tīšas darbības un līdzekļus, kas minēti 2. panta 1. punktā, kā arī 2. panta 3. punktā minētos ekspluatācijas veidus. Pašreizējos noteikumos nav nekādas atsauces uz to, vai šiem elementiem jābūt īstenotiem tiešsaistē vai bezsaistē, lai par tiem noteiktu kriminālatbildību un sodītu.

Visas ieinteresētās personas, ieskaitot tiesībsardzības iestādes, starptautiskās organizācijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ir dziļi noraizējušās par to, ka aug to nodarījumu

skaits, ko veic ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām vai ko tās veicina. Tās kalpo par platformu, kur veikt tīšas darbības (personu vervēšanu, pārvadāšanas organizēšanu vai veikšanu, nodošanu, izmitināšanu vai saņemšanu, ieskaitot kontroles pār cietušajiem maiņu vai nodošanu), izmantot vismaz dažus līdzekļus (piespiešanu, krāpšanu, maldināšanu, varas vai personas neaizsargātības stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai materiāla vai citāda rakstura labumu došanu vai saņemšanu, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu) vai īstenot dažus ekspluatācijas veidus (it īpaši seksuālo izmantošanu).

Šajā sakarā Komisija ierosina iekļaut jaunu 2.a pantu, kurā skaidri norādīts, ka 2. panta 1. punktā minētajās tīšajās darbībās un līdzekļos, kā arī 2. panta 3. punktā definētajā ekspluatācijā ietilpst darbības, kas izdarītas, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Tādējādi būs panākts, ka noziegumu tiešsaistes dimensiju ņems vērā attiecībā uz ikkatru cilvēku tirdzniecības nodarījumu elementu.

- c) Ieviest obligātu sankciju režīmu juridiskām personām, kas diferencēts atkarībā no tā, vai nodarījums ir standarta nodarījums vai nodarījums atbildību pastiprinošos apstākļos

Pašlaik 6. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, kuru sauc pie atbildības par cilvēku tirdzniecības nodarījumiem, var piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas, kas ietver naudas sodu kā kriminālsodu vai naudas sodu, kas nav kriminālsods. 6. pantā ir piebilsts, ka šādas sankcijas var ietvert piecus pasākumus, kas dalībvalstīm nav obligāti jātransponē: a) atņemt tiesības saņemt valsts atbalstu vai palīdzību; b) uz laiku vai pastāvīgi aizliegt veikt komercdarbību; c) pakļaut tiesas uzraudzībai; d) likvidēt ar tiesas lēmumu; e) uz laiku vai pastāvīgi slēgt uzņēmumus, kas izmantoti nodarījuma izdarīšanā.

Šā panta transponēšanas novērtējums liecina, ka, lai gan visās dalībvalstīs ir spēkā naudas sods kā kriminālsods vai naudas sods, kas nav kriminālsods (saskaņā ar noteikuma obligāto daļu), tikai neliela daļa dalībvalstu ir transponējušas visus fakultatīvos pasākumus, vairums dalībvalstu ir transponējušas tikai dažus no tiem, bet vairākas dalībvalstis nav transponējušas nevienu. Komisija uzskata, ka ir ļoti svarīgi pastiprināt rīcību pret juridiskām personām, kuru interesēs tiek izdarīti cilvēku tirdzniecības nodarījumi. Obligātā režīma pieņemšana stiprina krimināltiesiskās reaģēšanas aspektu. Vienlaikus ir jāpieņem samērīga pieeja saskaņā ar pašreizējo 6. pantu.

Tāpēc Komisija ierosina grozīt 6. pantu, fakultatīvo sankciju saraksta vietā nosakot, ka iedarbīga, samērīga un atturoša sankcija, ja vajadzīgs, ietver tiesību uz valsts palīdzību, atbalstu vai subsīdijām atņemšanu, kā arī nodarījuma izdarīšanā izmantoto uzņēmumu slēgšanu uz laiku vai pastāvīgi. Šo režīmu piemēro, ja juridiskas personas tiek sauktas pie atbildības par cilvēku tirdzniecības standarta nodarījumu. Pievienojot subsīdijas, tiek papildināts un paplašināts pašreizējais fakultatīvo sankciju saraksts, lai nepieļautu, ka juridiskas personas, kas notiesātas par cilvēku tirdzniecības nodarījumiem, saņem šāda veida valsts atbalstu.

Panta 2. punkts ir pievienots attiecībā uz gadījumiem, kad juridiskas personas sauc pie atbildības par nodarījumu, par ko atbildību pastiprina kāds no 4. panta 2. punktā minētajiem apstākļiem. Šādos gadījumos juridiskām personām piemērojamās sankcijas, ja vajadzīgs, ietver īslaicīgu vai pastāvīgu aizliegumu veikt komercdarbību, pakļaušanu tiesas uzraudzībai, likvidēšanu ar tiesas lēmumu.

Ar šo pieeju Komisija cenšas ieviest obligātus sankciju režīmus pret juridiskām personām, lai

stiprinātu krimināltiesisko reakciju pret juridiskām personām, kas iesaistītas cilvēku tirdzniecības nodarījumos. Tajā tiek izmantoti tie paši pasākumi, kas pašreizējā 7. pantā ir fakultatīvi. Šāda pieeja nodrošina samērīgumu, jo paredz divas stingras sankcijas par standarta nodarījumiem un trīs bargākas sankcijas par nodarījumiem atbildību pastiprinošos apstākļos. Papildinot abus sankciju režīmus ar frāzi “ja vajadzīgs”, tiek panākta proporcionalitātes principa un dalībvalstu tiesu iestāžu rīcības brīvības ievērošana.

d) Sniegt atsauci uz tiesisko regulējumu par līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju

Pašreizējais 7. panta formulējums paredz, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka to kompetentās iestādes ir tiesīgas arestēt un konfiscēt 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izdarīšanai izmantotos nozieguma rīkus un šādos nodarījumos iegūtos līdzekļus. Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva un līdz ar to arī šis pants ir pieņemts, iekams vēl nebija pieņemts ES tiesiskais regulējums par līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju.

Attiecīgi Komisija ierosina sniegt skaidru atsauci uz ES noteikumiem par līdzekļu meklēšanu, iesaldēšanu, pārvaldību un konfiskāciju, it īpaši uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) XX/YY [*priekšlikums direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju*]²¹. Saskaņā ar ierosināto pantu dalībvalstīm būs jānodrošina, ka to kompetentajām iestādēm ir tiesības saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) XX/YY [*priekšlikums direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju*]²² izsekot, iesaldēt, pārvaldīt un konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kas gūti no to nodarījumu izdarīšanas vai veicināšanas, kuri minēti grozītajā direktīvā, un nozieguma rīkus, kas izmantoti vai ko paredzēts izmantot, lai izdarītu grozītajā direktīvā minētos nodarījumus vai veicinātu to izdarīšanu. Šādi varēs atjaunināt direktīvas noteikumu par iesaldēšanu un konfiskāciju, lai atspoguļotu nesenās izmaiņas ES tiesību aktos par šiem jautājumiem.

e) Izveidot formālus valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai un valstu kontaktpunktus cietušo nosūtīšanai

Pašlaik 11. panta 4. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jāveic vajadzīgie pasākumi, lai izveidotu atbilstīgus mehānismus, ar kuriem agrīni identificētu upurus un sniegtu viņiem palīdzību un atbalstu, sadarbojoties ar attiecīgām atbalsta organizācijām. Tos arī dēvē par mehānismiem cietušo nosūtīšanai.

Komisija 2020. gadā ziņoja, ka gandrīz visas dalībvalstis ir izveidojušas šādus formālus vai neformālus mehānismus²³. Valstīs tiem ir ļoti dažādi veidi. Atšķirīga struktūra un prakse var kavēt vai palēnināt cietušo nosūtīšanu uz piemērotiem aizsardzības, palīdzības un atbalsta dienestiem, it īpaši pārrobežu kontekstā, ja cietušos identificē citā valstī, nevis tajā, kurā viņi tikuši izmantoti, vai ja viņi tiek izmantoti vairāk nekā vienā valstī. Komisija ierosina dalībvalstīm ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem izveidot formālus valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai, kā arī iecelt valstu kontaktpunktus cietušo nosūtīšanai. Lai to izdarītu, šī prasība ir iekļauta 11. panta 4. punkta grozījumā.

Paredzams, ka šis priekšlikums vēl vairāk racionalizēs valstu mehānismu cietušo nosūtīšanai praksi, lai uzlabotu cietušo nosūtīšanu pārrobežu lietās. To papildinās izstrādātas pamatnostādnes par minimālajām prasībām attiecībā uz valstu mehānismiem cietušo nosūtīšanai, kas palīdzēs vēl vairāk saskaņot mehānismu struktūru un praksi. Direktīvas

²¹ COM(2022) 245.

²² COM(2022) 245.

²³ *Study on reviewing the functioning of Member States' National and Transnational Referral Mechanisms*, 16.10.2020., pieejams šajā [saitē](#).

11. panta 4. punkta grozījums ir arī pirmais posms ceļā uz to, lai izveidotu Eiropas mehānismu cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem saskaņā ar ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā.

- f) Ieviest jaunus nodarījumus, kas saistīti ar tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir cilvēku tirdzniecības upuris

Pašlaik 18. panta 4. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāapsver iespēja veikt pasākumus, lai noteiktu par noziedzīgu nodarījumu tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir cilvēku tirdzniecības nodarījuma upuris. Šis ir fakultatīvs noteikums, ko dalībvalstīm nebija pienākuma transponēt.

Kaut arī šāda pieeja nodrošināja dalībvalstīm elastību, šā noteikuma transponēšanas pakāpe valstīs ir krasi atšķirīga — dažās tas nav nemaz transponēts vai ir transponēts tikai attiecībā uz dažiem ekspluatācijas veidiem, bet citās tas ir pilnībā transponēts vai ir pieņemti vēl stingrāki pasākumi. Šāda nesaskaņotība var ietekmēt pārrobežu sadarbību starp dalībvalstīm, kas izmanto dažādas pieejas. Turklāt ietekmes novērtējumā tiek uzskatīts, ka rīcība ar mērķi ir samazināt pieprasījumu var pastiprināt krimināltiesisko reakciju. Paredzams, ka, pievēršoties pieprasījumam, samazināsies gadījumu un cietušo skaits, jo tiks reaģēts uz jomām, kas veicina visu veidu ekspluatāciju. Direktīvas izvērtējums liecina, ka 19 dalībvalstis ir pieņēmušas vai nu tiesību aktus, kas nosaka kriminālatbildību par cilvēku tirdzniecības upuriem pieprasīto pakalpojumu apzinātu izmantošanu attiecībā uz visiem ekspluatācijas veidiem²⁴, vai arī tiesību aktus, kas tieši vai netieši nosaka kriminālatbildību par seksuālās izmantošanas upuriem pieprasīto pakalpojumu apzinātu izmantošanu²⁵.

Komisija ierosina noteikt, ka dalībvalstīm par noziedzīgu nodarījumu obligāti jānosaka tādu pakalpojumu izmantošana, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir cilvēku tirdzniecības nodarījuma upuris. Tas tiek panākts, svītrojot 18. panta 4. punktu un iekļaujot jaunu 18.a pantu ar tādu pašu tekstu kā pašreizējam 18. panta 4. punktam, izņemot iespēju ļaut dalībvalstīm “apsvērt” kriminālatbildību.

Paredzams, ka šo tiesību akta izmaiņu rezultātā tiks panākta saskaņotāka krimināltiesiskā reakcija, kuras mērķis ir samazināt pieprasījumu, cita starpā pieprasot dalībvalstīm piemērot jaunos noteikumus visiem ekspluatācijas veidiem, un tas labvēlīgi ietekmēs sadarbību pārrobežu lietās.

Šā panta 2. punktā noteikts, ka dalībvalstīm jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka par nodarījumiem, kas saistīti ar piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzinātu izmantošanu, tiek piemēroti iedarbīgi, samērīgi un atturoši sodi un sankcijas.

- g) Ieviest ziņošanas prasību attiecībā uz jauno 18.a pantu

Ar ierosināto 23. panta 3. punktu ievieš prasību Komisijai iesniegt Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā izvērtēts, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu jaunos noteikumus par piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu apzinātu izmantošanu, un kāda ir šādu pasākumu ietekme. Ziņojumu iesniedz līdz [pieci gadi pēc transponēšanas termiņa]. Tādējādi varēs pienācīgi izvērtēt Komisijas ierosinātos pasākumus un ziņot par tiem pēc pietiekami ilga laikposma, lai būtu iespēja analizēt jauno noteikumu transponēšanu un ietekmi.

²⁴ BG, HR, HU, LT, MT, PT, RO, SI. EL tiesību akti attiecas uz seksuālo izmantošanu un darbaspēka ekspluatāciju.

²⁵ DE, EE, FI, FR, IE, LV, LU, NL, SE, EL, CY.

- h) Noteikt prasību katru gadu vākt datus un ziņot par rādītājiem cilvēku tirdzniecības jomā

Pašlaik 19. pants paredz, ka valstu ziņotāji un līdzvērtīgi mehānismi veic uzdevumus, kuros ietilpst statistikas apkopošana un ziņojumu sniegšana saistībā ar Komisijas uzdevumu reizi divos gados sniegt ziņojumu par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību. Datu vākšana ES līmenī tiek veikta reizi divos gados saskaņā ar 19. un 20. pantu.

Tomēr direktīvas izvērtējums liecina, ka datu vākšanā joprojām ir būtiskas nepilnības, it īpaši attiecībā uz krimināltiesiskajiem rādītājiem un nodarījumiem, kas saistīti ar piespiedu kārtā sniegtu pakalpojumu izmantošanu, un ka attiecīgie statistikas dati bieži tiek publicēti krietni pēc pārskata perioda beigām (parasti aptuveni pēc diviem gadiem).

Tāpēc Komisija ierosina ieviest prasību dalībvalstīm katru gadu vākt un iesniegt Komisijai datus par cilvēku tirdzniecību, izmantojot jaunu 19.a pantu, kurā ir precizēti rādītāji, par kuriem jāvāc šie dati. Panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums vākt datus, lai uzraudzītu savu sistēmu iedarbīgumu cilvēku tirdzniecības nodarījumu apkarošanā. Panta 2. punktā ir noteikts minimālais rādītāju kopums, par ko būtu jāvāc dati (reģistrēto cietušo skaits; to personu skaits, kuras tiek turētas aizdomās, ir sauktas pie kriminālatbildības un notiesātas par 2. pantā un ierosinātajā 18.a pantā minētajiem nodarījumiem), un sadalījuma līmenis.

Šā panta 3. punktā noteikts, ka dalībvalstis katru gadu līdz 1. jūlijam iesniedz Komisijai 2. punktā minētos statistikas datus par iepriekšējo gadu Komisijas nodrošinātā standarta formātā. Lai paātrinātu statistikas datu pieejamību, 19.a pantam būtu jāklūst piemērojamam tajā pašā dienā, kad stājas spēkā grozījumu direktīva.

Paredzams, ka šis pasākums uzlabos datu pilnīgumu, saskaņotību un salīdzināmību pa dažādiem pārskata periodiem un dalībvalstīm. Tas arī uzlabos datu vākšanu ES līmenī. Tas palīdzēs labāk apjaust cilvēku tirdzniecības pilno apjomu Eiropas Savienībā. Saīsinot kārtējās datu vākšanas periodu no diviem gadiem līdz vienam gadam, tiks nodrošināts arī tas, ka publiski pieejamie dati publicēšanas brīdī ir aktuālāki un tuvāki pārskata periodam.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA,**ar ko groza Direktīvu 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, un jo īpaši tā 82. panta 2. punktu un 83. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

[ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu²⁶,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu²⁷,]

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Cilvēku tirdzniecība ir smags noziegums, kas bieži tiek veikts organizētās noziedzības satvarā, un tā ir rupjš pamattiesību pārkāpums, ko nepārprotami aizliedz Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Cilvēku tirdzniecības novēršana un apkarošana joprojām ir Savienības un dalībvalstu prioritāte.
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES²⁸ ir galvenais Savienības tiesību instruments cilvēku tirdzniecības novēršanai un apkarošanai un šādos noziegumos cietušo aizsardzībai. Minētā direktīva nosaka visaptverošu regulējumu attiecībā uz cilvēku tirdzniecības novēršanu, nosakot minimālos noteikumus noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanai. Tajā iekļauti arī kopīgi noteikumi, lai stiprinātu novēršanu un cietušo aizsardzību, ņemot vērā dzimumu perspektīvu.
- (3) ES Stratēģijā cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā²⁹ ir noteikta politikas reakcija, kurā izmantota visaptveroša daudzdisciplīnu pieeja, sākot ar novēršanu un cietušo aizsardzību un beidzot ar cilvēku tirgotāju apsūdzēšanu un notiesāšanu. Tajā ietilpst vairāki pasākumi, kas jāīsteno, cieši iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Tomēr, lai ņemtu vērā mainīgās tendences cilvēku tirdzniecības jomā un novērstu Komisijas konstatētās nepilnības, kā arī turpinātu pastiprināt centienus cīņā pret šo noziegumu, ir nepieciešams grozīt Direktīvu 2011/36/ES. Konstatētie draudi un tendences, kuru dēļ jāpieņem jauni noteikumi,

²⁶ OV C (...), (...), (...). lpp.

²⁷ OV C (...), (...), (...). lpp.

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI ([OV L 101](#), 15.4.2011., 1.–11. lpp.).

²⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadā ([COM\(2021\) 171 final](#), 14.4.2021.).

sevišķi attiecas uz cilvēku tirgotāju darbības veidiem, ieskaitot ar cilvēku tirdzniecību saistītu nodarījumu veikšanu vai veicināšanu, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Konstatētās nepilnības krimināltiesiskajā reakcijā, kuru dēļ jāpielāgo tiesiskais regulējums, attiecas uz nodarījumiem, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību un veikti juridisku personu interesēs, uz datu vākšanas sistēmu un uz valsts sistēmām, kuru mērķis ir agrīni identificēt cilvēku tirdzniecības upurus un sniegt viņiem palīdzību un atbalstu.

- (4) Lai cīnītos pret tādu nodarījumu skaita un nozīmības pastāvīgo pieaugumu, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību un izdarīti citos nolūkos, nevis seksuālai izmantošanai vai darbaspēka ekspluatācijai, ir nepieciešams direktīvā skaidri uzskaitītajos ekspluatācijas veidos iekļaut piespiedu laulības un nelikumīgu adopciju, kā arī nodrošināt, ka dalībvalstis savās tiesību sistēmās iekļauj cik iespējams plašu ekspluatācijas veidu klāstu, ciktāl tie atbilst cilvēku tirdzniecības pamatelementiem.
- (5) Arvien vairāk nodarījumu, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību, tiek izdarīti vai veicināti, izmantojot informācijas vai komunikācijas tehnoloģijas. Cilvēku tirgotāji cita starpā izmanto internetu un sociālos medijus, lai vervētu, reklamētu vai izmantotu cietušos, īstenotu kontroli un organizētu transportēšanu. Internets un sociālie mediji tiek izmantoti arī ekspluatējošu materiālu izplatīšanai. Informācijas tehnoloģijas arī kavē savlaicīgu noziegumu atklāšanu un cietušo un vainīgo identificēšanu. Tāpēc ir svarīgi tiesiskajā regulējumā skaidri iekļaut šā nozieguma tiešsaistes dimensiju.
- (6) Lai pastiprinātu krimināltiesisko reakciju uz nodarījumiem, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību un kas izdarīti juridisku personu labā, un atturētu no minēto nodarījumu veikšanas, ar samērīgu obligātu pieeju ir nepieciešams pastiprināt sankciju režīmu pret juridiskām personām. Tāpēc Direktīvā 2011/36/ES noteiktais fakultatīvo sankciju režīms tiek aizstāts ar obligātu sankciju režīmu, ko piemēro, ja juridiska persona tiek saukta pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. un 2. punktu.
- (7) Cīņā pret cilvēku tirdzniecību pilnībā jāizmanto pastāvošie instrumenti noziedzīgi iegūtu līdzekļu un nozieguma rīku iesaldēšanas un konfiskācijas jomā, piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) XX/YY [*priekšlikums direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju*]³⁰. Būtu jāveicina tas, lai Direktīvā 2011/36/ES minēto nodarījumu izdarīšanai izmantotos nozieguma rīkus un šādos nodarījumos iegūtos līdzekļus pēc to iesaldēšanas vai konfiskācijas izmantotu, lai atbalstītu palīdzības sniegšanu cietušajiem un viņu aizsardzību, tostarp kompensācijām cietušajiem un Savienības pārrobežu tiesībaizsardzības darbībām cilvēku tirdzniecības apkarošanai.
- (8) Lai uzlabotu valsts spēju agrīnā stadijā identificēt cietušos un nosūtīt tos uz atbilstošiem aizsardzības, palīdzības un atbalsta dienestiem, ir nepieciešams ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem dalībvalstīs izveidot valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai. Formālu valstu mehānismu izveide cietušo nosūtīšanai un valstu kontaktpunktu iecelšana cietušo nosūtīšanai ir būtiski pārrobežu sadarbības uzlabošanas pasākumi.
- (9) Lai vēl vairāk stiprinātu un saskaņotu krimināltiesiskos pieprasījuma samazināšanas centienus visās dalībvalstīs, ir svarīgi noteikt kriminālatbildību par tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts, ja izmantotājs zina, ka persona ir ar cilvēku tirdzniecību saistīta nodarījuma upuris. Šā nodarījuma atzīšana par noziedzīgu

³⁰

COM(2022) 245.

ir daļa no pieprasījuma samazināšanai izmantotās visaptverošās pieejas, kuras mērķis ir vājināt lielo pieprasījumu, kas veicina visu veidu ekspluatāciju.

- (10) Būtiski ir vākt precīzus un saskaņotus datus un savlaicīgi publicēt savāktos datus un statistiku, lai varētu pilnībā apzināt cilvēku tirdzniecības apjomu Savienībā. Sagaidāms, ka prasība dalībvalstīm katru gadu saskaņotā veidā vākt un iesniegt Komisijai statistikas datus par cilvēku tirdzniecību būs nozīmīgs solis ceļā uz to, lai uzlabotu vispārējo izpratni par šo parādību un nodrošinātu datus pamatotas politikas un stratēģiju pieņemšanu. Tā kā ir svarīgi iegūt aktuālus statistikas datus pēc iespējas drīz, pantam par datu vākšanu ir lietderīgi noteikt visagrāko piemērošanas sākuma datumu, kas sakrīt ar šīs direktīvas spēkā stāšanās datumu.
- (11) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķus, proti, novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un aizsargāt šādos noziegumos cietušos, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet darbības mēroga un iedarbības dēļ šos mērķus var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai.
- (12) Šajā direktīvā tiek ievērotas pamattiesības un principi, kas atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, īpaši cilvēka cieņas respektēšana un aizsardzība, verdzības, piespiedu darba un cilvēku tirdzniecības aizliegums, tiesības uz personas neaizskaramību, spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegums, tiesības uz brīvību un drošību, persondatu aizsardzība, vārda un informācijas brīvība, brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt, vīriešu un sieviešu līdztiesība, bērna tiesības, cilvēku ar invaliditāti tiesības, bērnu darba aizliegums, tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli un taisnīgu tiesu, kā arī noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības un samērīguma principi. Šīs direktīvas mērķis jo īpaši ir nodrošināt pilnīgu šo tiesību un principu ievērošanu, un tie attiecīgi jāīsteno.
- (13) Saskaņā ar 1. un 2. pantu un 4.a panta 1. punktu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, un neskarot minētā protokola 4. pantu, Īrija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā un šī direktīva tai nav saistoša un nav jāpiemēro. [Vai] Saskaņā ar 3. pantu un 4.a panta 1. punktu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Īrija [... vēstulē] ir paziņojusi, ka vēlas piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.
- (14) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā un Dānijai šī direktīva nav saistoša un nav jāpiemēro.
- (15) Saskaņā ar Dalībvalstu un Komisijas 2011. gada 28. septembra kopīgo politisko deklarāciju par skaidrojošiem dokumentiem³¹ dalībvalstis ir apņēmušās, paziņojot savus transponēšanas pasākumus, pamatotos gadījumos pievienot vienu vai vairākus dokumentus, kuros paskaidrota saikne starp direktīvas sastāvdaļām un atbilstīgajām daļām valsts transponēšanas instrumentos. Attiecībā uz šo direktīvu likumdevējs uzskata, ka šādu dokumentu nosūtīšana ir pamatota.
- (16) Tādēļ Direktīva 2011/36/ES būtu attiecīgi jāgroza,

³¹ OV C 369, 17.12.2011., 14. lpp.

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Grozījumi Direktīvā 2011/36/ES

Direktīvu 2011/36/ES groza šādi:

- 1) direktīvas 2. panta 3. punktā rindkopas beigās pievieno “, vai piespiedu laulības, vai nelikumīgu adopciju.”;
- 2) direktīvā iekļauj šādu 2.a pantu:

“2.a pants

Nodarījumi, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību

un kas izdarīti vai veicināti, izmantojot informācijas vai komunikācijas tehnoloģijas

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 2. panta 1. punktā minētajās tīšajās darbībās un līdzekļos, kā arī 2. panta 3. punktā definētajā ekspluatācijā ietilpst darbības, kas izdarītas, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.”;

- 3) direktīvas 6. un 7. pantu aizstāj ar šādiem:

“6. pants

Sankcijas juridiskām personām

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, kuru sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. vai 2. punktu, var piemērot naudas sodu kā kriminālsodu vai naudas sodu, kas nav kriminālsods, un, ja vajadzīgs, šādas sankcijas:

- a) atņemt tiesības saņemt valsts atbalstu, palīdzību vai subsīdijas;
- b) uz laiku vai pastāvīgi slēgt uzņēmumus, kas izmantoti nodarījuma izdarīšanā.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, kuru sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. vai 2. punktu par nodarījumu, par ko atbildību pastiprina kāds no 4. panta 2. punktā minētajiem apstākļiem, piemēro, ja vajadzīgs, šādas sankcijas:

- a) uz laiku vai pastāvīgi aizliegt veikt komercdarbību;
- b) pakļaut tiesas uzraudzībai;
- c) likvidēt ar tiesas lēmumu.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. un 2. punktā minētās sankcijas ir iedarbīgas, samērīgas un atturošas.

7. pants
Iesaldēšana un konfiskācija

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka to kompetentajām iestādēm ir tiesības saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) XX/YY [*priekšlikums direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju*]³² izsekot, iesaldēt, pārvaldīt un konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kas gūti no to nodarījumu izdarīšanas vai veicināšanas, kuri minēti šajā direktīvā, un nozieguma rīkus, kas izmantoti vai ko paredzēts izmantot, lai izdarītu šajā direktīvā minētos nodarījumus vai veicinātu to izdarīšanu.”;

4) direktīvas 11. panta 4. punktu aizstāj ar šādu:

“4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem izveidotu valstu mehānismus cietušo nosūtīšanai, ar kuriem agrīni identificētu cietušos un sniegtu viņiem palīdzību un atbalstu, sadarbojoties ar attiecīgām atbalsta organizācijām, un lai ieceltu valsts kontaktpunktu cietušo nosūtīšanai.”;

5) direktīvas 18. panta 4. punktu svītro;

6) direktīvā iekļauj šādu 18.a pantu:

“18.a pants

*Nodarījumi, kas saistīti ar tādu pakalpojumu izmantošanu, kuri ir ekspluatācijas objekts,
ja izmantotājs zina, ka persona ir
ar cilvēku tirdzniecību saistīta nodarījuma upuris*

1. Lai cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu padarītu iedarbīgāku, vājinot pieprasījumu, dalībvalstis veic pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai noteiktu, ka izmantot pakalpojumus, kas ir 2. pantā minētās ekspluatācijas objekts, zinot, ka šo pakalpojumu sniedzējs ir upuris kādā no 2. pantā minētajiem nodarījumiem, ir noziedzīgs nodarījums.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 1. punktā minētajiem nodarījumiem piemēro iedarbīgus, samērīgus un atturošus sodus un sankcijas.”;

7) direktīvā iekļauj šādu 19.a pantu:

“19.a pants

Datu vākšana un statistika

1. Dalībvalstis vāc statistikas datus, lai uzraudzītu savu sistēmu iedarbīgumu šajā direktīvā minēto nodarījumu apkarošanā.

2. Šā panta 1. punktā minētajos statistikas datus iekļauj vismaz šādu informāciju:

- a) reģistrēto direktīvas 2. pantā minētajos nodarījumos cietušo skaits, iedalot pēc reģistrējošās organizācijas, dzimuma, vecuma grupām (bērns/pieaugušais), valstspiederības un ekspluatācijas veida;

³² COM(2022) 245.

- b) par 2. pantā minētajiem nodarījumiem aizdomās turēto skaits, iedalot pēc dzimuma, vecuma grupām (bērns/pieaugušais), valstspiederības un ekspluatācijas veida;
- c) to personu skaits, kuras sauktas pie kriminālatbildības par 2. pantā minētajiem nodarījumiem, iedalot pēc dzimuma, vecuma grupām (bērns/pieaugušais), valstspiederības, ekspluatācijas veida un galīgā lēmuma par kriminālvajāšanu būtības;
- d) lēmumu par kriminālvajāšanu skaits (apsūdzība par 2. pantā minētajiem nodarījumiem, apsūdzība par citiem noziedzīgiem nodarījumiem, lēmums neizvirzīt apsūdzību un citi lēmumi);
- e) par 2. pantā minētajiem nodarījumiem notiesāto personu skaits, iedalot pēc dzimuma, vecuma grupām (bērns/pieaugušais) un valstspiederības;
- f) tiesas spriedumu (attaisnojošu, notiesājošu un citu) skaits par 2. pantā minētajiem nodarījumiem — pirmās instances, otrās instances un galīgie tiesas (vai augstākās tiesas) lēmumi;
- g) par 18.a pantā minētajiem nodarījumiem aizdomās turēto, pie kriminālatbildības saukto un notiesāto personu skaits, iedalot pēc dzimuma un vecuma grupām (bērns/pieaugušais).

3. Dalībvalstis katru gadu līdz 1. jūlijam iesniedz Komisijai 2. punktā minētos statistikas datus par iepriekšējo gadu.”;

8) direktīvas 23. pantam pievieno šādu 3. punktu:

“3. Komisija līdz *[pieci gadi pēc transponēšanas termiņa]* iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā izvērtēts, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu 18.a pantu, un kāda ir šo pasākumu ietekme.”.

2. pants

1. Ne vēlāk kā vienu gadu pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.
Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā šāda atsauce izdarāma.
2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmu tos tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.
3. Direktīvas 1. panta 7. punktu, ar ko Direktīvā 2011/36/ES iekļauj 19.a pantu, sāk piemērot 3. pantā minētajā dienā.

3. pants

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

4. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm saskaņā ar Līgumiem.
Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*